

טורי לוי משה
13000
בן פרידה ואליהו
נולד ב- 1928
התגייס לצה"ל ב- 1.5.1948
שרת ביה' ההגנה על עמק הירדן
נפל ב- 15.5.1948
בקרבות שער הנולן.

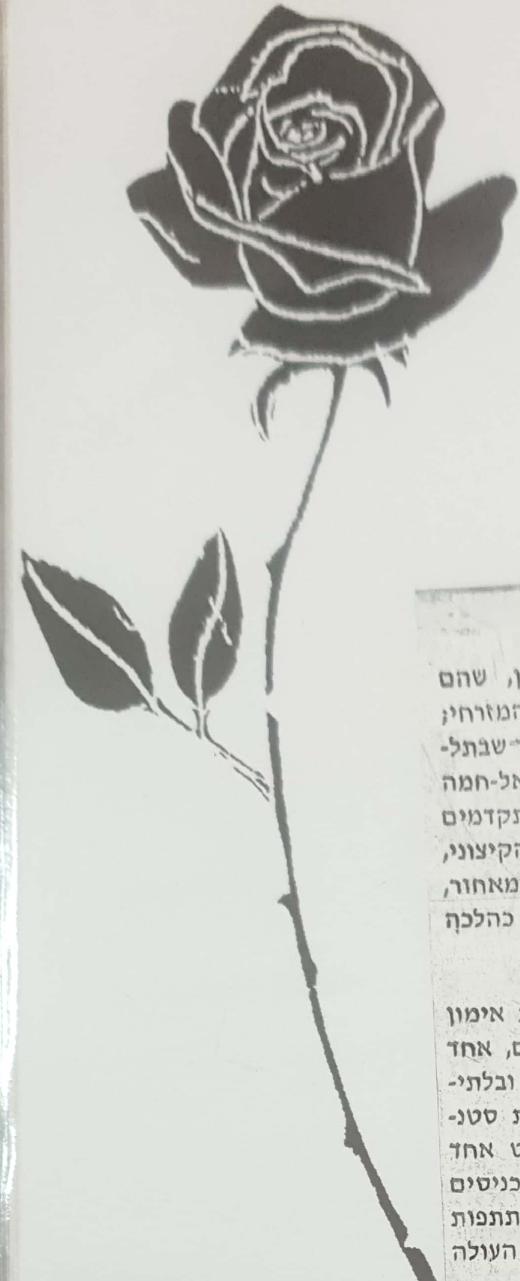

לייר נושה,

בן פריזה ואליהו, נולד בשנת 1928 בביירות, בירת לבנון. היה ילד בן חמש בעלות המשפחה לארץ בשנת 1933. אביו התיישב בחיפה ועבד בה. הבן גודל והיה לבחור חסון ורב-כח. בלימודים לא התענין ביותר במילוי מאהר שהיה עליו להיכנס בעול העבודה בגליל צעיר, אבל גם במקומו - נהגות - לא מצא את סיופקו. חבר בארגון הספורט "מכבי" התמחה באיגרוף והופיע בקביעות בזירות האיגרוף ובמשך השנים אסף לא פחות מ-15- אותות-הצטיינות.

משה התגיים ביום 1.5.1948 לחטבת "גולני", ליחידה שהגנה על עמק-הירדן. כעבור שבועיים, ביום ו' באيار תש"ח (15.5.1948), בעת פלישת הסורים לעמק-הירדן, נפל בקרב ליד מכוון-המים בשער הגולן. הובא למנוחת-עלמים בקרבת-אחיהם עם חבריו שנפלו עימיו בקרב בבית-הකברות בשער הגולן.

אי' נפלו...*

...עם חלוף התזדמתה הראשונה הוברר לאנשי שער-הגולן, שהם מוגאים שלושה כיוונים: א. מותותחים המוצבים על הרכס המזרחי, ב. מצות של ארבע מרגמות שמעל תל-אל-קסר; ג. מצות אחר-שבטה-א-זרור. בעוד הרעשה הולכת וגוברת, נתגלה מתוך ואדי אל-חמה מספר רב של טנקים ומכוניות מושריניות, שגחו והחלו מתקדים לעבר המשק, בהתרמס לשלווה עברים: אחד למכון המים הקיצוני, אחד לתל-אל-קסר והיתר לתוך מטע הבננות שמצוון למשק כשמהחרור, בקצבות היערכות השונות, ממטען חיל' וಗלים ובמצויד הלחקה והמחכה לאות.

בתוך המשק עמדו שמוניהם לוחמים, שהם אנשי עבודה בדורות אימנו בלתי מספקת והנשך שלרטותם אינו אלא שני מקלים כלים, אחד ביןוני, ארבעים רובים וכתריסר טنين. הביצורים היו קלושים ובלתי-מתאימים, שדות ומקומות-טורפה בלי מיקוש כלשהו והעמדות סטן-דארטיזן שאיןן עשוות לעמוד במלומות ארטילריה. מיקלט אחד מוכן והשני חفور, אך עדין בלתי-מכוסה. למיקלט המוכן מכנים את כל מאה ושלשים הילדים, הנעור הצער והנשים שאין משתתפות בפועל בהגנה. במצב כזה מקבלת שער-הגולן את פני הפולש העולה עליה.

מכון המים הקיצוני שהייתה את העמדה הקיצונית, נמצא בשטח מישורי מרוחק ומכובד מכל שרשרת המגן והחציקו בו שמונה מגינים שנשקב תורפה והטעתן. אלה צוחווים ופניהם שזרין עליונה לעברם. במוקטן קער ביותר עיר וחול חלום את העמודות מתוונחים. פירעו אחר פירען נבעעה. צעמוץ נחרשת ולא נורא לנגניות אלא לא לסתות וושט. אורט משתח-חית נישודי, לילא קPsi וגהווע, זוזאועט נקר בשלווה גאנזיגט גאלוועט, גודז נס חצלאו שニים מהם להגיע לנשק, כשאווז מהם פצעו, בשזה גותרו שש גוויות ...

* אחד למשך עמק זירען (שוו) מתקן ונטושה, "בתקומם", פבר 1961

מקום נפילתו של משה זיל

בלימת הפלישה (המעורכה בעמק הירדן)

השבוע הראשון לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, מיום שבת, 15 במאי 1948 ועד יום שישי, 21 במאי 1948, היה אחד השבועות הקשים ביותר.

דוד 'ברק', יחד עם אנשי היישובים בגזרה, מעין-גב בצפון ועד גשר בדרום, ניהלו באופן-לב בעקשנות ובהתמדה, קרב בלימה והדיפה אכזרי כנגד הפלישה הכהולה של הצבא הסורי בגזרת צמח-דגניה ושל חיל המשלוח העיקרי במצרים גשר. בקשר השכילה לוחמי 'ברק' וחבריו הקיבוצי להחזיק בבניין המשטרה, הסמוך לקיבוץ. על כן הצליחו לדודף את כל התקפות הכוח העירקי.

למרות שהעירקים כבשו את 'גבעת הגמל' וכיתרו לחולטן את מגני הקיבוץ והמשטרה.

מרכז ההגנה של עמק הירדן החזק על-ידי אנשי הח"ם, (חיל משמר) מישובי נפת' 'נורט' ולוחמי גדור 'ברק'. הצבא הסורי הפולש כלל חטיבות חיל-רגלים מוגברת, שהסתתיעה בגדר שרים ובמדוד תותחי-שדה ומרגמות. הוא פעל כצבא סדיר ומואמן, בסיוו אווורי וארטילרי,

על-פי תוכנית קבועה מראש, בשלושה שלבים:

תחילה התבאס בתל-אל-קסר ותקף בכוח רב את היישובים מסדה ושער הגולן, על מנת

לאבטוח את אגפו הדרומי. אחר-כך כבש את 'מתחים צמה', העיירה, הקרנטינה, מחנה חיל-הספר והמשטרה. ובכך פתח לעצמו דרך לשלב השלישי והמכרע – פריצת 'קו הדגניות'.

ב-18 במאי 1948, לאחר פינוי מסדה ושער הגולן, התMOVט' מתחים צמה' בלחץ התקפה של

כל-רכב משוריינים, בהם טנקים, שתקפו את צמה בחיפוי הפגיעה ארטילרית.

מטווחים

במסדר בוקר

ה'ז' במאו קרב. משמעתו של תאריך זה לובינו היהת — מישיותם קרב קשה למללה מכוחנה בין רוכשי תגולן הולך ומתרכו תצבא הסורי לקראת פלישת. דרומה מות מתרכדים כוחות תלגיון וצבא עיראקי — לקחימה כבר השיגו בקרב הקודם על המשטרה וקבוצת גשר, ויש לתניהם שלמדו ממנה. קו ההגנה הטבעי של העמק הוא ברכסים, והם ביד האויב. הירמוך ניתן למעבר בכמה מקומות. המישור כולו פתוח ופרוץ. לא היה לנו, עד כה כל מגע עם צבא סדר, פרט לנסיוון-מה בקשר, ורבת היהת, עליכן, המתיחות החוץ מדאגה עיקרית זו — הרי גם עורף החווית לא היה מובהת. לא קשה לשער פריצה מכיוון הרי נזרת, על מנת להתכלד עם הפלשים לשתי זרועות-מלחים חונקota. המרחק איננו גדול יותר, והישוב דليل. מספר מבצעים, שנערכו לפני ה'ז' במאו, כדי למנוע או להפחית את הסכנה שמעוררת, היו הטיהורים בגליל-התיכון וכיבוש צמח. בעמק-הירדן עצמו נעשו פעולות המנעה העיקרית ע"י החבלנים. כך, ב-5 במאו, הופצץ בכמה מקומות הכביש היורד מרכס הגולן לא-חמה, אלא משך הזמן תוקן כביש זה, ואיאפשר היה לחבלו שנית מעת האבטחה. כן הונחו מוקשים בمبرות הירמוך ושפך הירדן לבנרת. מכיוונים שונים היהת הפלישה עלולה להתחילה. שוערו ארבעה צירוי פלישה עיקריים, שלפיהם תוכננה ההגנה: 1) משך הירדן לעבר טבחה ובקעת גנוטר, 2) מכיוון ואדי אל-חמה, — ע"י הצבא הסורי. 3) מנהרים אל גשר, במגמת עיקוף וכיתור ישובי העמק ממערב. 4) מסביבת קו צינור הנפט לעבר בית-יוסף והמישור דרומה, — ע"י הלגיון והצבא העיראקי.

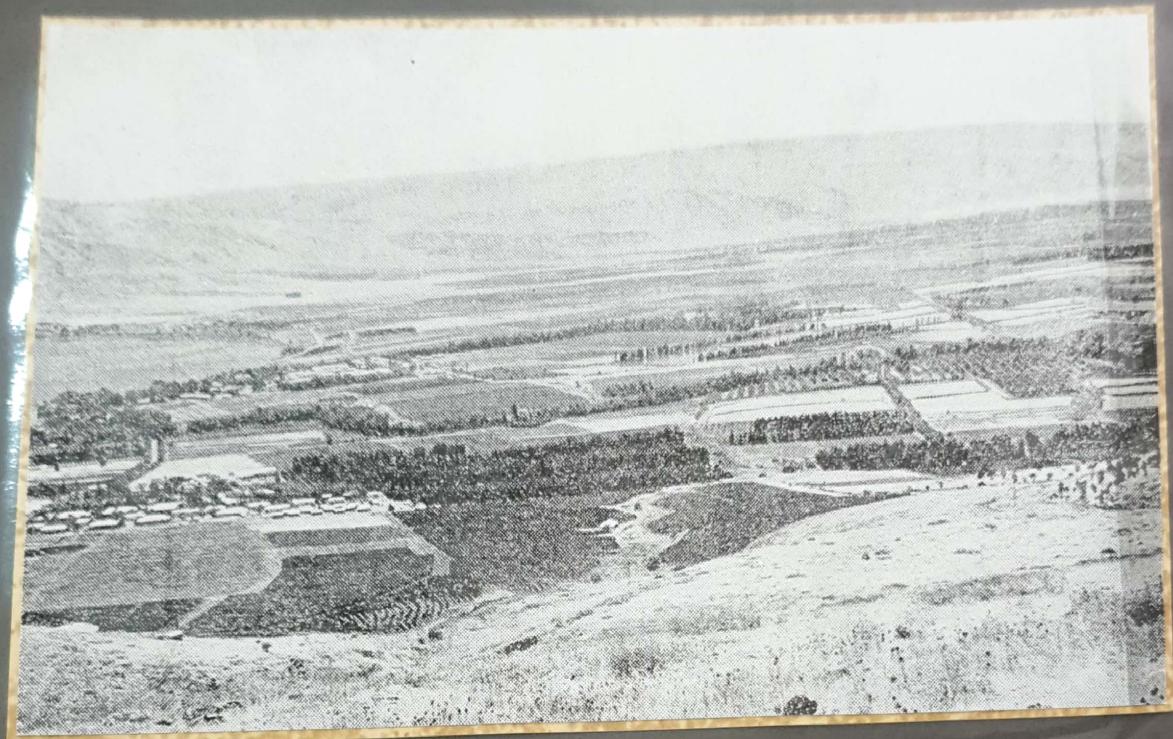
ונכח הסכנה היה צורך לארגן את כל כוח האדם, לרבות אנשי היישובים, לחלוקת-תקדים מתאימה. מטה הנפה, שטיפל באזרחים, הועמד תחת פקודת גדור "ברק". הגדור פנה לעוד הגוש בדרישה להעמיד 100 אנשים על נשקם מתוך היישובים. גויס זה, ללא פקודה מן המוסדות העליוניים, נתקל בקשימם, שנבעו מאיד-דעת השיטות של התוגנות שיש לנוקוט, וכן מי הعرקה מספיקה של המצב העlol להתחפה. כל העבודות נפסקו בעמק, וכל האנשים עסקו בתבצעות, בחפירות ובמקלטים. ועד הגוש טיפל בארגון קו-הביצורים החיצוני, שיתבסס על הביצורים והתעללה האנטי-טנקית מימי הבריטים שבسبיבות צמה — סמרה, ויושם לעבר נהרים. לביצוע עבודות אלה ביקש הוגע אנשים מן החוץ, ומשום-מה לא השיגום. ואלו אנשי היישובים לא הועסקו בכך. צב הטיפול בעניינים לא הלה את מהירות התפשטותם של המאורעות. ב-10 במאו הועמדו לרשות הגדור 100 האנשים המבוקשים על ציודם, כדי להוות כוח נידי באיזור.

נקודות-טורפה בהגנת העמק היהת נהרים. ישב זה היה ציון של חברת החשמל בשטח העבר-ירדני, במחנה חיל-הספר חנתה יחידה של הלגיון ושםהה על כל מבואות האזור. פיקוד ההגנה בעמק-הירדן לא יכול היה לתוכנן ולקובוע לגביו נהרים, באותו השיטה שטיפל באזרחים אחרים, לאחר שהחברת החשמל לא החשיבה דבר זה וסכמה על יחסיה וקשריה ההון הבריטי עם עבדאללה. כמה ביצועים הוכשלו בעיטה. את עניינה באזורה סידרה באמצעות מוסדות היישוב العليוניים. בהנחה זו החזיקה עד לרגעים האחרוניים, כשהשעה כבר הייתה מאוחרת מלהשוו משזו מכרייע להצלת המפעל. ב-14 במאו נכבהה נהרים ע"י הלגיון,אנשי נלקחו בשבי, השכונה נהרסה, והתחנה נפגעה. עם זאת יצינו מאנשי ה"הגנה" במקום, שבתוֹך כל ההגבלות שהיו, עשו ככל יכולתם, וגם הצליחו להעביר חלק מן הנשק לגשר, בטרם יפול בידי הלגיונרים.

בעיות מסוימות נוספות היו בגשר וביעזבג. גשר היהת השער לשלת העמקים: עמק-הירדן מצפון, עמק בית-שאן מדרום ועמק חרוד, מעברו טבעי של ואדי ביזה ליד רמת-כוכבא. פפר זה הולש על כל העמק ומבתייח את המעבר לפנים הארץ. במידת מה הופחתה הסכנה ע"י פיבוש רמת-כוכבא ע"י אנשי "גדעון" בלילה 16 למאו.

עיק-גב היהת מבודדת. התחוורה אליה עברה דרך רם כנרת. קשיים אלה יארו בעיות חריפות. חפר היה נשק ג.ט. וחומריו נפץ. ברור היה, שאויב ינסח להגעה במצור ולהתישה ע"י הפגזות. השארנו, לפחות מקרה, בעין-גב מלחקה, שתתAES רוזבת להגנת

ביקעת כנרות

עיר הולדתו של משה זיל

הרפובליקה הלבנונית היא מדינה קטנה (שטחה כמחצית שטח ישראל) במצרים התיכון, לחוף הים התיכון. המדינה גובלת בישראל בדרום, ובסוריה במערב ובצפון. לבנון מורכבת מעדות ותותות רבות, וההיסטוריה שלה רוوية סכסוכים בין עדות אלו על שליטה, שטח ומשאבים. מאבקים אלו התעצמו בעקבות מעורבות של מדינות אחרות דוגמת סוריה, ישראל, איראן וצרפת בענייניה הפנימיים של לבנון ובמאזן הכוחות בין העדות.

תנועת נוער שבת השתתף משה ז"ל

תנועת מכבי העולמית, ובקיצור מכבי היה תנועה ציונית ספורטיבית שהוקמה על ידי מקס נורדאו (חוגה רעיון יהדות השירירים). התנועה קרויה על שם המכבים, מותקופת החשמונאים. פירוש השם "מכבי" אינו ברור, אך לפי אחד הפירושים הוא כי השם מורכב מראשי התיבות "מי כמוך באלים ה". פירוש אחר שנייתן הוא ראש התיבות של משפחתו של מותתינו אבי החשמונאים והם מותתינו הכהן בן יוחנן. חיים היא מכילה מספר מוסדות ובהם תנועת הנוער הציונית יהודית 'המכבי הצעיר' וכן מכבי Shirوتiy Brיאות ולשעבר קופת החולים מכבי. קבוצות במשחקי ספורט שונים פעילות במסגרת התנועה כמו מכבי תל אביב בצדursal ומכבי תל אביב בצדורגל. המפעל הגדול ביותר של התנועה הוא המכבייה הנערכת מידי ארבע שנים מאז 1932, בה ספורטאים יהודים מכל העולם באים להתרחות במספר ענפי ספורט.

